

na slobodu. Guverner je saznao, da su hrvatski časnici i drukčije komplotirali protiv Madžara i to u samoj blizini, na Sušaku. On je viđio, da su Jelačićevi nepozdani i da će ga oni prije napasti nego li zaštiti.

U toj slići obratio se na madžarskog ministra Wekerlea. Wekerle se nato obratio na Borojevića, našto je Borojević odgovorio telegrafiski Ministru: "Guvernerove informacije ne odgovaraju istini. Na Rijeci vlasti polipun red. Nisam voljan, da posljam onamo pojačanja. Potpisani: Borojević."

Lijepi red! — veli bivši guverner. Vojnici sa svjetionicima navlažuju na sudbenu palatu, postaju na slobodu kažnjivike, sabljama razdiru caravu sliku i bacaju pod noge, a i neprestano pučaju na riječku (madžarsku) žandarmeriju — i to zvoni, da je potpun red? Ali mi znamo, valjda bivši guverner, da je malo dana zatim šet Borojevićevu glavnog slaba, general Ištanović plesao "oko" oko spomenika Jelačića bana u Zagrebu. — Ne znam, pita guverner, dali se to može nazvati... simpatijem prema Madžarima?

Ja, Rokac rekao bih, da se to doista ne bi moglo nazvati simpatijom prema Madžarima.

Guverner Jekelfalussy pripovijedao je nadalje — uvijek dakako plaćaju — kako mu se ono dogodilo. On je već prije slatio, da će tako dogoditi. Zar nisu na isti način Hrvati i god. 1848. okupirali Rijeku i zar nije i onom zgodom ondašnji guverner madžarski, Majlath, morao da bježi?

Sve je to istina, ali Madžari, pa i neki drugi s njima, morali bi da iz tog nauče, da nije uputno poslati za tudišnjim, jer se takovo poslanje prije ili kasnije osvrće. Pa šta treba da tu placeš, brate? Ima naroda kudikamo većih i jačih od Madžara, koji su otele moralni da napuste. Eto Engleza, gde su moralni da napuste Ameriku, eno Francuza, gde su moralni da napuste Istru i Dalmaciju i tolake druge zemlje, eno Njemaca, koji su moralni ostaviti tolike svoje kolonije u svijetu, eno Spanjolaca, koji moraju dalete iz Maroka, eno Talijsana, koji su ostavili i dio Apeninsije i Valonu, Mussolini je, istina, plakao za Valonom, alako plake Mussolini, to je nesto sasvim drugo, nego li kad place Jekelfalussy.

Meditum neki bivši madžarski guverner govorio Što hoće, ali jedno stoji: hrvatska se Jelačićeva regimena ponjala u onoj zgodu vanredno dobro. Dok su toliki danasni i prošli riječki pjevali himne austrijskom cesaru, dotle su se oni naši vrjedni Hrvati još prije sloboma buniti i time dramati temeljima staroga carstva. A to im je bilo i dužnost.

Razmišljajući o tim i o drugim sličnim stvarima ja sam evo prošao my prije dan od godine u Nineti, koja mi je one većeri skuhala "punč", kakovega nije ni Franc Jožef bio.

Rokac.

IZ VELOG MLUNA KRAJ BUZETA.

Iz naše se takozačvane "Crne Gore" riječko kada javljamo. Ali zašto neka nitko ne misli da smo možda zaboravili na naš omiljeni list ili na svoje majčino mlijeko. Nu, daj, Bože! Ono što smo bili, ono ćemo i ostati tako, suda kod nas kap i po čitavo našoj Istri materijalne prilike vrlo loše, ipak se neckako životari. Skoro svaki dan dolaze nam kojekavak "Cartelle dei pagamenti", da ni sami ne znamo na što, a dugovi nas još prestanato lište. Inače mi još uvijek težimo za kulturnim napredkom. Sada smo nakaniji, da osnujemo svoju čitaonicu i da stavimo opet u red naša glazbala, koja su dosad bila u nerudu. Ono što smo nakaniji, to smo u glavnom izvršili i još izvršujemo. To nas dakkako mnogo stoji, ali to nama ne smeta. Takevo zaprke ne smiju da nam budu na putu, ako hoćemo da nešto postigne. Samo ne smiju dopustiti da nam postigne ponestane, jer to je najjača sila, koja nas drži na okupu. A pohestane li te sile, onda smo izgubili i ono, što smo dosad postigli. Tvrdo smo uvjereni, da do toga ne će doći, a i ne smije da dodje. Samo složno na predi — Miluci.

Širite „Istarsku Rijec“

PODLISTAK

BREZAN:

Savremena crtica

Jesen je. Tiha noćna vlađa. Nad gradičem leži ljenja, pusta jesenska magla. Po ulicama pale svjetiljke, koje opkoljuje svijetlost maglen obrub. S' drveća kliju se kapljice kise... Gjurjice su i hrizanteme u vrtu kao rasplakane ovjesile svoje cvjetote...

Nos je... U sunčanom mojtu sobi — sve je tih. Čujem samo monotonu disanju druge. Stojim naslonjen na prozoru i zamisljen, turobam gledam u lammu noć...

Na prozoru preko ulice drče svjetiljku... Susjed se upravo vratio iz grada od šijor Angels. Primo, je od njega u zajam dvije tisuce lira, ali za to će morati da glasuje za italijansku stranku, a njegov će mali Ivic morati iz trećeg razreda hrvatske škole u treći ili drugi razred italijanske škole. No, naš se Ivic brani i isprekidamo govoriti: «Oče... ali što će... matrica reči...» koja mi je tepala... prve riječi — hrvatski...

Otač ne će o tome da čuje, već samo više: — Moramo! — Moraš! — Mora sel! — Kroz prizoren proraz čujem, kako susjed grubo više i kako mi Ivic plaće, plaće i plaće...

Gledajući taj svjeti tužan i dosadan, kao i to tmurno nebo, očitim suze na licu i — plaćem. I nebo, eto, i ono plaće... Plaće nad ovom dolinom — suza... a Gjurjice su i hrizanteme u vrušu kao rasplakane ovjesile svoje cvjetote...

IZ SVETVINCENSTINE

Prošla je stara godina puna tuga, jada i čevara. To bijaće ona godina, u kojoj je naš narod 6. aprila bio izložen našemiru Šikanacijama i najvećem, nepodnošljivom teroru. Na taj dan gas gospoda u Sv. Vincencu ne pozvala više i ne dozvolila da glasujemo i pokazemo, koliko nas ima i koliko vrijedimo. Te godine po svim većim mjestima pred izborima galimo je na svu sata sada propal svemogućnik i gronovnik, italijanski diktator; neki učitelj iz Pomeria. Govorio nam je, da smo lopovi i davljivali i vrag da će nas odnesi i batine izmiliti, ako ne glasujemo za njihove liste. No, Bogu hvala, mi smo još ovdje, živi i zdravi, a on ne sjedi više na onoj svemocnoj stolici. Mi smo još uvijek tu i ostali, čimak makar naša navala svađa svjetu struju. Prema našim tistim svakojake narinjuti nevolje, bijeda nam sijeda za vrat, a mi čemo strpljivo podnijati sve udare, ali svoje imje, svoj jezik izgubiti i tajatiji ne čemo nikada. Jedini ponos, jedina dika i pravo naša ogњište, naša škola u Smoljanima pokopana je i svrsena. Svakiblaži i daljnja okolina upravo se dičila tom jednom našom školom, koja bijaće tada u oku Svetvincenske gospode, da su sve sile napela, da oštrene nezaboravnog, milog našeg učitelja, g. M. Demarina, koji je zarkom ljubavlju i pozitivnošću učinkovito radom tako uredio i podigao školu, tako uzgojio i priljubio djecu, da ju svimama ostavio najmiliji i najugodniju usponsmu, pa se namama svima osoviči već pri pomisliti, da ga više nema među nama.

IZ OPATIJE.

Mi i Nušićeva šezdesetogodišnjica.

«Istarske Rijeci» donjela je već do sada nekoliko vrlo lijepih critica, što ih je napisao naš proslavljeni književnik, Branislav Nušić. Ovdje u Opatiji, a i u ramim mjestima, Julijске Krajevine, prikazivani su neki njegovi vanredno uspješni kazališni komadi. Malo imo pisaca, koji su tako usli u Volju naroda kao naš Nušić, to je najbolje pokazala proslava njegove šezdesetogodišnjice, što se ovog i proslog mjeseca vrši po svim većim mjestima i gradovima Južne Hrvatske.

O Branislavu Nušiću pisao je nedavno i "Piccolo della Seria" iznoseći u jednom vrlo dugotrajančku neke važnije crticu iz njegova "Istarske Rijeci".

Naše vrijedno Žensko Udrženje Opatijsko Vološko htjelo je da po svojim skromnim slijedima iskaže počast slavnomu književniku Nušiću, te je na Stjepanje u većem pozvalo u "Zorcu" svoje članove i pružilo im priliku, da nešto čuju o tom našem vrlo uvaženom i proslavljenom piscu.

Iza predavanja, što su ga prisutni saslušali s velikim interesom i počitanjem, otpjevao je a zatim ješto zbor neke vrlo uspiješne pjesme, a na zatim su naši dilektanti: gđica Marija Jurković i gđa Drago i Vjekoslav Viškanić odigrali Nušićev komad u jednom činu: "Pod starost" baš izvršno. Po tom je slijedila zabava, a razdrago se općinstvo zadržalo dugo u "Zori", pod živim i prijatljivim dojmom ove ljepe proslavljene piske.

IZ SÜSKA.

Na našem otoku živi se vrlo slabo. Osim vina nemamo ništa. A i vino se prodaje po vrlo niskoj cijeni. Štetan je onaj, koji ga prodava po 90 cent.

Poreč, tako i sovratakse ne daju nam ni disati. Malne svakini dan dolaze nam "fanti", sa platežnim nalozima: Ljudi više ne mogu dalje, jer su zaduženi na sve strane. Ne znamo, što će biti iz nas kad počne lošinska općina tjeravati dugove.

Skoje nemamo nikakve. To je prava strašnina. Naši su novi gospodari kćeri da nam i košulju svuku od nas da plačili, ali o našim potrebinama ne će ni da čuju.

Ovih zadnjih blagdana bili smo se malo obdrovali, jer smo imali propovjed u našem jeziku. Samo možu je bilo teško pri slušu, kad smo čuli, da se mjesto pjesme "U sej vrime godišnja" pjeva "Pastori festegitate" i svira na nekakav harmonjon, koji obično služi fazi-stima kroz pjevanje. Naši starići vele, da ne znaju da li su bili ovih blagdana u crkvi ili u kakovim zabavisti. Zar da im se čudimo?

Istarski dvori

Visoko na gori,

Gde sunore hori

I pesma još naša se ori —

Gle, istarski dizi se dvori...

I ljubi te gore i plave te stene

I tužni moj narod, što ovdje sad vene.

Oh, teški je gledat i cvetak gde gine,

Ali misao na nj ipak lagakće te mine.

Još teže je gledat, kad čovek ti mrši.

Ali zato još nije bar propalo svi;

Ali gledat svog narod, gde šutke tu gine

Oh, mori te tuga i — ne će da mine.

Ljubi se njime pati to vidi i sluša:

I boli ga sreci i trpi mu duša.

I dok sve to gledam i trpm i čutim,

Muk usta mi veže i — moram da šutim...

Visoko na gori,

Gde sunore hori

I posljednja naša još pesma se ori —

Sve tužniji su nam ti istarski dvori...

Lujo Dorčić:

Ako bi vas tjerali...

Svečeno!

Svečenik odje, svjet se razdje, kraj otvoren groba ostade grobar s ona dva mala slihotna: Josifom i Filom. Djeca se ne makaju s mjestu, dok nije grobar do kraja izvršio svoju tužnu djelu. Kad je pa pak posljednja lopata zemlje pala na svu zgrubu mrtvog dobrog oca, oboja maščina poklekose na humak, sklopili se

ruke, da će se pomoliti za njegovu milu dušu, ali ih obhrba plać, a iz gula im se izvi jedna prigrašena državna riječ:

Ote!

Grobar se dičea razale, lagano ih primi za ruku i pridigne. No i sad su niste htjeli maci, već su očim tražili drugi, stariji grob — grob svoje majke. I kad ga ugledaše onamo kraj zida pod čempresom, upravise k njemu, kao da će onda naći zaklona. Kleknu na humak i stanu zvali.

Mamo — majčice, kud ćemo sada?

Ali majčine su usne ledene, njeme, ne daju odgovora. A djeca zovu, plaću, ječu.

I opet pristupi k njima grobar, još ih nježnije primi za ruku, pridigne i poprati do vrata groblja.

— A sad podignite s imenom Božnjim, župnu čovjeku neobično granit.

I đeca se udaljaju. Išli su polako, jer je File slabas i u bolestan u noći.

Uputuje se ravno u selo, Izdaleka zagledaše kuću strica Florijana. Stric Florijan došao je prije više godina iz Sicilije, nastanio se u selu i vjetao s tetkom Juljom, sestrom njihove poznate majke. Kada je občela njihova pokojna mrtva, da će ih uzeći k sebi. Stric Florijan je to odobrio, ali uz uvjet, da se dičea ipisu u italijansku školu. A pokojni otac govorio je još na smrtnoj posteli svojoi djeci:

— Ako bi vas tjerali da zatajite ovaj nasili hrvatski jezik, ne slušate ih, jer vam je u njima, djeco, blagoslov vašeg oca: dobre

Te su riječi pale na Josičeve srce kao olovno, te možda zgrada...

Na mjestu, gdje se sa senčnjem putu odvaja

on stric Florijan odsjekao da će njih dvojica morati u italijansku školu. On bi rad u školu — oti — ali te takol — ali ne u tudišnjku, gdje ga zaciće siliti, da pogazi svoju rođenu, srpsko-hrvatsku riječ.

A što otac? A majka?

I već je onaj dan počela u Josičevu glavici da kopka neka čudna misao... Kopala je cito dan, čitavu noć, pa sjutradan, prošle noći — i sve duble kopala i vrtala, dok ga nije gotovo vjeći i bojeli, te on nje mogao odoljeti, a da tu misao ne oda bratu. Saopćio mu je tih, pred odrom pokojnega oca, u čas, kad nije uobičajeno živjeti djece.

— File, ja ti nečto reći... Ti znaš što nam je onomadne rekao otac. Ja bih mogao — ja ne smiju više klast na glavu.

Fr.: A če si ti onda udelal?

Jur.: Ja sen klual berutu po pazuhu i za deliberat ne napasti šal sen doma spati.

Fr.: Dobro si udelal, ma je čudo, da li se senci nisu namorili vaš ovu stajjun.

Jur.: Ah pus, me pus, aš bih Boga uvre vredli. Ma, kašpetu, Frane, si videl ki lijeputi puti su ovuda po Nerezinah vaf dva dani sen jene sijole raskidal.

Fr.: A če čes. Jure, kada su muale taše, da se ne more ši njimi suministrat ni spieze za impiegati, a kamo da če ki mislet za nas siromasi.

Jur.: Ta će nisi videl onu novu vilu našega siora sindaka na eks Piazzetta della Posta.

Fr.: A sen, sen, liepa kućica, almeno ima zis svih buandi liepi put. Nas sior sin-

on stric Florijan odsjekao da će njih dvojicom morati u italijansku školu. On bi rad u školu — oti — ali te takol — ali ne u tudišnjku, gdje ga zaciće siliti, da pogazi svoju rođenu, srpsko-hrvatsku riječ.

A što otac? A majka?

Otiči ču, lane još tise Josić.

— Sti si rekao? — izbeći na nj File svoje male očice.

— Otiči ču, ponovi Josić.

— A kamo?

— U grad, bilo kamo. Nači ču zarade...

— A iš? — sanje File sa suxama u ocima.

— Čim dobijem nešto novca, doci ču po tebe i vježjeti čemo zajedno. Ja će raditi, a ti čes učiti u škol...

— Na to netko došao i u vre zanjenište.

Sada pak, na povratku iz groblja, kad mu se možda onaj u zrav razezao. Josić je po novim ravnovrem razgovor na svu bijeg.

A nabola ce biti da odmah utem. Sad

Na mjestu, gdje se sa senčnjem putu odvaja

Na mjestu, gdje se sa

dakao se je potegnij dole zis Stuanjina, aš dela kualkul, da će ju zasparinjat vaf šijolah kie bi raskidal, a mi nevoljni moramo se igrat kako deca na skatalo, ako cemo arivat doma živi i zdravi.

Jur: Ufamo se, dā cemo sada z novim letom i z novimi tašam i z imprestitom dobit i novi puti, pak cemo moći i do Peščin i do Halca na bicičlete.

Fr.: Ufajmo se, ufajmo, ma sen čul v Osore, kako tražaju Nerezince da jih ne mogu vit kako ni vrag tamijuan i sve me ju strahu da ćeju Nerezinci ovoga puta marat snami mislet.

Jur: A, hvala Bogu, neka se arvaju ki mraju, aš mi drugi ne smiemo već nositi ni beruti kakovu cemo, ma neka ne misle, da smo promenili ono če je pod be-ritu.

IZ PULJISTINE

Prošli su božićni blagdani, dočekasno i Novu godinu, ali svuda načelo sama pustos, žalost i mizerija. Malo se ovaj put vidio veselih i bezbrinjih lica na Mlado ljetu, jer je sve zabitinuto za svoj narodni i gospodarski opstanak koji nastupom nove godine, postaje sve teži i nesnošnji.

U Medulinu, gdje je proganjane našeg živilja došto glorijskih višak, bilo je za vrijeme prošlih praznika nešto živije i veselije. — Bugarene, tra najmilija i jedina naša narodna ostavština, orila se po selu više nego obično. Pjevalo se ovog puta nekako slobodnije bez straha, iz čitave i stradane duše i ranjenog srca.

A zašto najedampat takvo izmenadjenje, i promjena?

Medulin imade novog i mladog oružničkog brigadira, koji je pošten i pravedan, što je za naše sedno jedna izvanredna novost i rjeđost. Slobodnije dješano i otvoreno, priznajemo, da bi bilo u interesu države i bratskog pomirenja, kad bi oblasti dale mediju naš narod pravedne i taktične funkcijone. No naše zadovoljstvo, imalo je da malo traje, jer novodolišni brigadir ostavlja službu i odlazi od nas, što mi od sreca žalimo.

Za božićni blagdani pjevalo se u Medulinskoj crkvi: «U sej vrime i Spavač diliču, te se može ovaj put priznati, da se našem jeziku dalo barem dio ona pravice, koja mu ide.

U Premanturskoj crkvi je davno već nestalo naše riječi; premda je nared čisto naški, osim par janjičari i polutice. Ali bi i trebalo opet početi uvaditi naše crkveno pjevanje barem sa ono par molitava, što bi bilo opravdano po svakom božjem i crkvenom zakonu. — Mnogo su tome krviti i sami „koristi“, koji bi moralj osjetiti da nema više Matičica. — Inace u Premanturi se sada ipak živari, jer je nestalo najzgraničniji protivnici našeg naroda i jezika. Nas bivši „maestros“ De Cicco otišao je od nas, a da mu nikto nije rekao ni zbogom. Ta nije on“ te ni zastuzio. Selo je odahnuo iza njegovog odlaska, jer su njegove nevaljanštine bile već svakome grijusne i nepošteene.

Ako sam i ovaj put nekako malo omilio naše prilike istaknuvši par zadovoljivih pojava, opeč bi mi teško bilo, a da ne spomenem posljede mučenja naših ljudi sa vozovima.

Puljski gospodari izmisli su novi način na dodjlu do para. — Svatko, koji imade voz, treba da ga dade u Pulu registrirati, te ako mu širina obruča na kolima ne odgovara propisu, treba da uplati 2 lire i da se obvezte da godine, dvije, kola suziti odnosno rasiriti.

— Čude ţ žalosne makinacije! Ti, narode, plačaj i sami plačaj!

IZ ROVINJSKOG SELA.

U našem selu nalazi se već par godina neki italijanski svećenik. Taj svećenik se ne počna ovde kao Kristov službenik, nego na prostu kao kakav turški paša. Njemu uopće nije stalo ni do crkve ni do spasa naših duša. Glavna mu je skrb politika. Evo dokaza:

Otkad je on došao u Rovinjsko Selo, u našoj crkvi nema ni slavenskog pjevanja ni mo-

litve ni propovijedi, jer sve se vrši u italijanskom jeziku.

Pridgom posljednjih zornica našlo se par Seljana, koji su ga zamolili, da bi nam dozvatio, da pjevamo kod zornica našu starinsku pjesmu: „Poslan bi angel Gabrijel“. Tom pridgom bilo mi je saopćeno, da naši ljudi ne zato su bile i zornice vrlo slabo posjećivane, opravdanju želi. „Meni je svejedno, — odratiti — da li će tko doći ili ne. Ja ne ču da zapuštam italijanske i latinske molitve, jer sad se nalazimo u Italiji.“ Tako je i učinio. No zato su bile i zornice vrlo slabo posjećivane. Na polnoću bila je pjevana misa. Iz evangelija započeo je oter. Župnik je naredio pjevacima, da pjevaju — dakato — italijanci. Na naši pjevaci nisu ga poslušali. On su ujedarec počeli da pjevaju: „U sej vrime gođa“, a s njima je pjevala cijela crkva. Svećeniku to nije bilo pravo, pa je brzo zaključio ofer.

Drugi dan, na Božić, napunila se puna crkva pobognog svijeta. Svak se nadaja, da će se opet pjevati pridrom ofera: „U sej vrime gođa“. No svi smo se prevarili. Župnik je doveo pred oltar školsku djecu i naredio im, da pjevaju italijanski, što nitko nije razumio. Posljedica toga bila je, da je naš svjet vjedared počeo izlaziti iz crkve i skoro nitko nije htio da ide na ofer.

Nakon toga se podigla velika buka protiv župnika. Daras je cijelo selo upravo ogorčio protiv njega. Mnogi nitki ne idu više u crkvu. Uzme krunicu, pa se kod kuće mole Bogu.

Inace je naš svećenik i u moralnom pogledu na vrlo niskom stepenu. Nedavno je došao k njuem kanfanički dekan, g. Don Andreotti, da ga ukoti radi njegovog privatnog ponašanja. Netom ga je zapazio na svećenik, izvadi samokres i uperi ga protiv: „Don Andreottiča namjeri, da ga ustrijeli. Srca je profijela, da se u tom momentu onđe nalazio jedan sećak, koji mu je pravodobno istrgnuo samokres iz ruke. Inace danas ne bi bio Don Andreottič medju živima.

Taj dogadjaj bio je naknadno saopćen i po rečkom biskupu Mgr. Pederzoli-ū, no ovaj valjda nije našao shodnim da ga premjesti. Izgleda, da nekoj posvećuju veću važnost italijanizaciju Jugoslavena, nego li katoličkoj crkvi i obraćenju grješnika.

IZ MARCANE.

Ne prodje skoro dana, a da ne primimo kakav platežni nalog. Jedan put nam dolazi za jedno, a drugi put za drugo. Sada su nam načinu poteći uvaditi naše crkveno pjevanje barem sa ono par molitava, što bi bilo opravdano po svakom božjem i crkvenom zakonu. — Mnogo su tome krviti i sami „koristi“, koji bi moralj osjetiti da nema više Matičica. — Inace u Premanturi se sada ipak živari, jer je nestalo najzgraničniji protivnici našeg naroda i jezika. Nas bivši „maestros“ De Cicco otišao je od nas, a da mu nikto nije rekao ni zbogom. Ta nije on“ te ni zastuzio. Selo je odahnuo iza njegovog odlaska, jer su njegove nevaljanštine bile već svakome grijusne i nepošteene.

Ako sam i ovaj put nekako malo omilio naše prilike istaknuvši par zadovoljivih pojava, opeč bi mi teško bilo, a da ne spomenem posljede mučenja naših ljudi sa vozovima.

Puljski gospodari izmisli su novi način na dodjlu do para. — Svatko, koji imade voz, treba da ga dade u Pulu registrirati, te ako mu širina obruča na kolima ne odgovara propisu, treba da uplati 2 lire i da se obvezte da godine, dvije, kola suziti odnosno rasiriti.

— Čude ţ žalosne makinacije! Ti, narode, plačaj i sami plačaj!

IZ BADERNE.

U petak 2. ov. mj. premištila je sestra našeg Petra Banka, gdje Katika Banko, nakon dugog u teške bolesti. Bila nam je svima dobra držica, ljubila je svoj narod nadu sreću, te s njom žalimo u Baderni jedan veliki gubitak. — Istarska Rječ je bila omiljena i s velikim riješenjem, da pređe mjesec dana, kad joj je bolest odudala sve sile, u njoj gledala trpljivo i suze patnjačkog svog naroda.

Našem prijatelju Petru Banku iskreno saučešće, a našoj Katici, pokoj vječni.

DAROVI

u fond „Istarske Rjeć“:

Saško & Ivanić, brijači u Trstu 10 Jira i Ljudevit Tomićić iz Trsta također 10 lira, — Sređna hvala! Ugledali se i drugi!

bolje ako izdaje nevidjen. Dok je spavao bila mu je ispalta kapka. Sad se sagne, da je pridigne. Ujedno s kapom digne i neku drugu tvrdvu stvar i ne misliće na zlo, uze je i spremli u džep. Zatim izdje iz kočije.

Cesta je bila pusta. On izdaje iz džepa stvar, što ju je bio našao u kočiji, i vidi, da je to lisnica. U lisnici bilo je nekoliko novaca u papiru i Jožević je prva misao bila, da sve će po nese natrag u kočiju. Ali se iz staze culti glasovi, i Jožić se pobojia, da bi ga mogli zatvoriti, što se krišom uslužio u dvorištu i ondje prenoči.

— Pričekat će do iduće noći, pa cu lisnicu odnijeti, gdje sam je i našao.

Glas mu je malo troperio, ali u očima mu ne bijaša suza. Htio je da se pokaže jak...

— Iako bi ti lukli i vrijeđali u italijanskoj školi, ne placi i ne tegui. Biti će zakratko. Mi sli na mene i čekaj me... Čim zaradim štgod, doći će po tebe... A sad s Bogom...

Pobjugi je, pa se žurno otkine od njega i kada je bio netko gon, zateći se cestom, što vodi u grad.

U prvi čas htio je i File zašnjim, ali ga nogu izda i on se sruši na travu plaću i tučiće za bratom i za mrtvinu ocem i matkom... — —

Bilo je već zanočilo, kad je Jožić stigao u grad. Bio je umoran, a novaca nije imao, da plati postelju. Uz se diže ostar vjeistar, i stane ga probadati do u kosti. Srce zasebe kod pomisli, da će biti primudren prenočiti pod vđrim nehom.

Prolazio je pokraj nekake velike staje. Čulo se rznje konja i udaranje kopilima. Jožić, zaviri u dvorište i vidi duboko u ugлу rasprengutu kočiju.

U okolo ni žive duše, a njemu klecaju koljena od mukle i zubi mu crvokuć od zime. Jožić nije razmišljao dugo, već se oprežno došuljio do kočije i hitro se uvukao u nju.

Unutri bijaš toplo i mekano.

— Bože, ako krivo činim, oprosti mil — zareća dečko.

I s tom molitvom na usnama skutri se u kući i zaspri.

Prombudi se prije zore. Pomišli, da će biti

Politički pregled

Što se događa u Italiji?

Politički se položaj u Italiji ovih zadnjih dana znatno pogoršao.

Opozicionala štampa objelodana je spomenic Cesara Rossija, bivšeg šef novinarstva ureda u predsjedništvu ministarskog saveza, koji se sada nalazi u tamnici radi učešća u organizovanju Matteottijevog umorstva. U toj spomenici, koju je napisao nekoliko dana prije nego se je svojstveno prijavio sudske vlasti, otkriva predsjednik Mussolini, da je Radic u Italiji životno i naravito nesiguran. Izašao je i učinak, da je naš svjet vjedared počeo izlaziti iz crkve i skoro nitko nije htio da idu u ofer.

Drugi dan, na Božić, napunila se puna crkva pobognog svijeta. Svak se nadaja, da će se opet pjevati pridrom ofera: „U sej vrime gođa“.

Na polnoću bila je pjevana misa. Iz evangelija započeo je oter. Župnik je naredio

predsjednik, dr. Krnjević, August i Stjepan Košutić, a konačno i Stjepan Radić. Glede učešća g. Radic je javljaju novine slijedeće: Prije nekoliko dana redarstvo je dozvano da je u Radićevom stanu radio kao zidar, jedan ugledni član stranke po zanimanju zidarski obrtnik, i to iz Virovitice. Danas ujutro posao je poslije 9 sati u Prepicu palatu zapovjednik straže Boško Pavlović u pratnji dvaju detektiva. Pokucali su na vrata zeta g. Radića, ing. Košutića, gdje je stanovao ujedno i g. Radić.

Na okance pogledala je gdje Košutić, koja je zapitala što žele. Redarstvenici su odgovorili da imaju uredovanje, na što je gđia Košutić odgovorio, da je u stanu sama. Kad je ipak otvorila stan, uslo je redarstvo unutar i opozilo je u stanu g. Pavla Radića, na rodnozastupnika. U jedoči sobi bile su na stolu tri salice čaja, te su redarstvenici započeli, čija je treća salica. Pretražujući trčavac sušavu našli su iz umivalnika na suplji prostor koji vodi na verandu u sredini palace. Tu je bilo skroviste g. Radicu, koga je redarstvo pozvalo da izđe. Izasao je i proglašen učenjem, ali je protestirao pozivajući se na svoj zastupnički imunitet. Ujedno su nadijeni i neki spisi, koje je redarstvo zaplijenilo.

Što je sa razoružanjem Njemačke?

U žestokoj političkoj raspravi, da li je Njemačka izvršila svoje obvezne i da li je opravdano produženje kolske okupacije, vrijedno je čuti glas jednoga stručnjaka, koji se licno uverio da je i kako je.

U posljednjem broju ugledne londonske Quarterly Review, izasao je jedan interesantan članak iz ruke generala Morgana, predstavnika Velike Britanije u kontrolnoj komisiji.

Izvodi generala Morgana pobudili su pravu senzaciju, jer podupiru otvorenu francusku tezu, Morgan odmah na početku naglašuju, da je Njemačkoj uspijelo, da izgradi ustanove versaljskoga ugovora. Njemački Reichswehr je slijedio organizovan, a to treba zahtvati prije godine generala von Seeckta, koji je s pravom nazvan „novi Moltke“. Vlade dolaze i prolaze — veli Morgan — ali v. Seeckt ostaje na vlasti. On je lojalan spram republike, a republika je lojalna spram njega i udovljava svim njegovim željama. Organizator revanja su slobodne ruke.

Njemicu su od 1918. do danas upotrijebili sva sredstva, da onemoguće kontrolu i sprječe razoružanje. Izgoravajući se na komunističke nerede, organizirali su daleko više četa, nego što je treba, da se održi red. — General Morgan nadalje ističe, kako v. Seeckt računa na pomoć različitih bojnih organizacija, koje mogu izvrsno poslužiti kao pomoćne čete. A osim toga organizovan je redarstvo i milicija dobrovoljaca, sasvim poput regulirane vojske. General Morgan je uverjen, da Njemačka može sasvim lako mobilizirati 20 vojnih korpusa. A u tehnička oprema ove vojske nebi zadala mnogih poteskoća. Njemačkoj ne treba više od godinu dana intenzivnog rada, da postigne maksimum produkcije u tvornicama ratnog materijala.

Versaljski ugovor nije spram Njemačke potpuno primijenjen — a kontrolna komisija nije mogla izvršiti svoju zadacu. Efectivno razoružanje Njemačke praktički je nepredviđeno. Od ministra rata, pa do posljednjeg podoficira svaki vojni funkcionar u Njemačkoj nastoji svim silama da omela rad vojne kontrolne komisije. Zato preostaje jedno jedino sredstvo — zaključuje general Morgan. Treba održati okupaciju nad glavnim strateškim točkama u Porajnu. Ako se Njemačka riješi kontrole, dospet će Evropa za godinu dana onamo, gdje se nalazila 1914. g.

Sporazum između Jugoslavije i Bugarske.

Proslog tjedna bio je u Beogradu bugarski ministar predsjednik Camkov, koji je sa jugoslovenskim vladom utemeljio sporazumno zahtjevanje protupanju proti komunističkoj agitaciji.

Hvala vam, dobri gospodine, ali ja sam u svojem selu ostavio klasista i slabasna brata, za kojega moram da se brinem...

Gospodir se milo osmješio, pogledi Jožića po glavi i odgovoril:

— Brinim ćemo se i za nj. Iznađiće ćemo ga izstječimo u kakov zavod, da ga, ako je moguće, izstječimo, a onda će i on s školom.

— Ali... htio je Jožić da nešto kaže.

— Govoriti — ponuka gospodin.

— A ima li ordje u gradu hrvatska škola?

— Zato pitas? — ljubezno će gospodin.

— Zato, odgovarao je Jožić, jer nam je otac pred smrt priporučio, da ne slusamo ona, koji bi nas tjerali, da zatajimo naš mil hrvatski jezik.

Gospodin se sage, poljubi dijete i reče:

— Moj je sinac isao u hrvatsku školu, pa ćeš ti i tamo zapremi njegovog mjesto. U ostalom znaj, da sam je Hrvat i da se u mojoj kući samo hrvatski govori.

Jožić se nije mogao više da svalda. Pane na koljeni, obujni noge svoga dobrovrtova i proplaste od milja.

Poslije podne toga istoga dana otišao je Jožić s omicom gospodinom po maloga Fišu.

